

KÖNYVISMERTETÉSEK

G. F. Morozov:

Az erdő élettana

Morozov — ellentétben kora erdőművelőinek nagy többségével — saját géniuszával, tehetségének nagyságával bebizonyította, hogy az erdő természetét metafizikai — idealisztikus nézetek alapján megismerni nem lehet. Bizonyította, hogy az erdő növényi- és állatvilágával számos tényezőtől álló összetett jelenség, melyek mindegyike külön-külön és együttesen hat egymásra és környezetére, minden tényező és az erdő is, mint azok összessége folytonosan változik. Morozov tekintette tehát az erdőt először *életközösség*-nek (biocénosisnak). Ő hagyta ránk a fajoknak egymást felváltó cseréjéről szóló tanítást, mely az erdőt folytonos fejlődésében mutatja be.

A darwinizmus az erdőművelés terén Morozovnak az erdőről szóló műveiben jut a legalaposabban kifejezésre. Kísérletekkel is igazolta a Darwin-féle öröklődési és változékonysági törvénynek az erdőre vonatkozó jelentőségét. Az élőlények öröklődési elméletéről határozottan Miesurin elveit vallotta. Így ír: „... Valamennyi... külső körülménynek két okból van élettani értéke: elsősorban azért, mert a növények maguk nem egyformán igénylik a fényt, meleget, nedvességet stb., másodsor pedig azért, mert a külső környezet — bizonyos határokon belül — meg tudja változtatni a növények élettani tulajdonságait...»

Az erdő — illetve állománytípusokról szóló elmélete szintén hozzájárult az erdőművelés elméletének és gyakorlatának tökéletesítésé-

séhez. Az állománytípusok tanát Morozov teremte meg, mely minden más megelőzve 1903–1904-ben került nyilvánosságra, s jellemző rá a mély talajtani megalapozottság, ami Dokucsajev hatására utal.

Az erdőnek morozovi értelmezését valamennyi haladó erdőművelő elfogadta és ezzel az erdőművelés terén új korszak kezdődött. Morozov tanítása nemcsak a Szovjetunióban terjedt el, hanem fordítások és idézetek útján az egész világon ismertté lett.

Morozov könyve az alábbi négy részből áll a fontosabb fejezetekkel:

I. Bevezetés az erdő élettanába. (A szabadon és az erdőben növő fák alakjának különbözősége. — Az erdőben növő fák eltérő alakja. — Hare a létért. — Természetes kiválasztódás. — Az erdő változatosságának okai. — Az erdészeti tudomány és az erdőművelés.)

II. Az erdei fajok élettana. A fajok erdőművelési tulajdonságai. (A fajok viszonya a fényhez, a talaj tápanyagához, stb. — A fajok növekedési gyorsasága. — A fajok szaporodása. — Néhány faj élettani tulajdonságai.)

III. Az állományok élettana és erdőművelési tulajdonságai. (Az állomány lombátora alatt lévő termőhely erdőművelési jellemzése. — Az erdő lombátora alatt élő növénytakaró. — Az erdő belső világának élettani sajátosságai. — Az állomány növekedése és a fák között a létfenntartásért folyó küzdelem jelensége. — Az erdő felújulása. — A különböző alakú, ösz-

széletelű és származású állományok jellemzése.)

IV. *Az állománytípusok biológiája. Az erdő kialakulás tényezőinek összehasonlító értékelése. Az erdő dinamikája és rendszertana.* (Az erdők átalakulása — Fafajesere. — Kiegészítés a fafajeserehez. — Az erdő kialakulás tényezői. — Az állománytípusok elméletének rövid vázlata. — A száraz vidékek — erdő sztyepek — néhány állománytípusának vázlatos leírása.)

A mű az egyes fejezetekhez tartozó irodalmi források jegyzékével zárul. A könyv rendkívül egyszerűen és világosan tárgyalja hatalmas elméleti tudáson és gazdag gyakorlati tapasztalatokon nyugvó anyagát, úgyhogy megértése nem kíván különösebb előképzettséget. A problémákat a nagyszerű pedagógus kiváló érzékével mindig leegyszerűsíti s könnyen érthetően oldja meg.

Bár Morozovnak nem sikerült telemelkednie az ösztönös materializmuson és nem tudott teljes mértékben felszabadulni kora burzsoá-idealisztikus elképzeléseinek terhe alól, mégis még egy ilyen nagyon is következtlen és csupán alapjában haladó világszemlélet is lehetővé tette számára, hogy az erdőművelést új, sokkal termékenyebb útra terelje.

Nagymértékben emeli a magyar kiadás értékét Nyeszterov professzor kitűnő bevezető ismertetése és a szöveghez fűzött megjegyzései.

V. G. Nyeszterov professzor által szerkesztett hetedik kiadás alapján készült magyar fordítást Róth Gyula és dr. Mihályi Zoltán dolgozta át.

Mezőgazdasági kiadó, Budapest, 1952. — 338. o. Ára fűzve: 37,50 Ft.

dr. M. P.

Fekete Zoltán :

Erdőbecslés tan

(a faállomány szerkezet tan és a fa termés tan vázlatával)

Az Akadémiai Kiadó kiadásában megjelent — terjedelmében is nagy mű — Fekete Zoltán akadémikus hosszú évtizedeken át végzett munkásságának egyik foglalata.

A könyv négy részben öleli fel az anyagot.

Az első részben a fatömeggel, a fekvő-fa és a kitermelt erdei választékok köbözésével, az állófa köbtartalmának meghatározásával, a faállomány szerkezetével és a faállomány fatömegének meghatározásával foglalkozik. A legnagyobb alapossággal, minden apró mozzanatra kiterjedő figyelemmel és összehasonlító kísérletek adatainak közlésével tanít az erdőbecslés nagy körütekintést kívánó munkájára.

A gyakorlat embere a számtalan módszer közül megtalálhatja a legalkalmasabbat: a szerző figyelme nemcsak az egyes eljárások pontossági vizsgálatát, hanem idősükségletét is megadja.

Az első résznek a faállomány szerkezetével foglalkozó szakasza szinte külön kötetet érdemelne. A levezetett törvényszerűségek a faállomány szerkezetének rejtelmeit világosan feltárják és nemcsak erdőbecslési, hanem biológiai vizsgálatok céljaira is igen komoly alapot szolgáltatnak.

A munka második része a korral, az egyes fák és a faállomány korának meghatározási módszereivel foglalkozik.

A könyv harmadik része az egyes fa és a faállomány növedékének meghatározási módszerét fejti ki, teljes elméleti alátámasztással, s a gyakorlatnak megfelelő eljárásokat.

A negyedik rész a fatermésztan vázlataként szerepel, bár közel száz oldalon kapja az olvasó a gyakorlat által is igen jól használható fejtegetéseket.

Országunk erdőgazdaságának egyik kérdése az élőkészlet, a növedék problémája. A szerző ezek

meghatározásának módjait ismereti; hasznos útmutatásokat ad a faállomány fatömegének meghatározására. Fahasználati terveink további minőségi javulását eredményezheti a könyv széleskörű tanulmányozása.

Az egyes részeket az odavágó irodalom kimerítő ismertetése egészíti ki, sőt a munkák helyét is megjelöli. A könyv jó, és erdészeti szakkönyveink sorában igen nagy úrt pótol.

S. E.

IDEGENNYELVŰ ÖSSZEFOGLALÁSOK

РЕЗЮМЕ

ГЕОГРАФИЯ РАСТЕНИЙ В СЛУЖБЕ ЛЕСОВОДСТВА

Яворка Шандор

Современное лесоводство основывается на учении Морозова — создателя лесоводческой географии растений — и Сукачева — первого фитосоциолога. В Венгрии основные фитосоциологические исследования проводились учеными Шоо Рэже, Зольмои Балинт, Мадяр Пал. Их достижения могут прекрасно использоваться не только лесоустроителями, составляющими производственные планы, но и специалистами, работающими над облесением страны. Растительный покров везде показывает, где какие древесные породы могут быть применены. Он указывает также на то, что например обширная закладка иначе прекрасной сосны на Большой низменности невозможно.

ПЕРСПЕКТИВНЫЙ ПЛАН ЛЕСНОГО ХОЗЯЙСТВА

Мадаи Андраш

Быстрое развитие нашего народного хозяйства, и предстоящие огромные задания требуют составление в отдельных важнейших отраслях перспективных планов на сроки дольше 5 лет. Поэтому должен составляться и перспективный план по решающим вопросам лесного хозяйства, подробно вскрывающий настоящее положение лесного хозяйства, предусматривающий на длительный период принципы лесозаготовки, главные сортименты ее в соответствии с потребностями важнейших отраслей промышленности и с возможностями внешней торговли, устанавливающий главные направления облесения, рекомендуемые и устраняемые древесные породы, принципы технического развития и т. д.

Основой для составления перспективных планов служат лесоустройство и долгосрочные производственные планы, содержащие площадь лесов, и запас, древесный прирост, возраст и другие данные, нужные для производства. На конец 1952 г. эти производственные планы дадут нужные данные о значительной части государственных лесов.

Перспективный план лесного хозяйства должна составляться по следующим важнейшим заданиям:

1. Лесопользование,
2. Лесная промышленность,
3. Лесоводство,